

Fastighetskontorets skogar

Sammanställning och analys
från skogsbruksplanen

Förord

Denna sammanfattande rapport har författats för att presentera en sammanställning över den skogsmark som förvaltas av Fastighetskontoret i Göteborgs Stad. Rapporten är ett samarbete mellan skogsförvaltningen på Göteborgs Stad och Skogsstyrelsen i Göteborg.

Den största delen av faktaunderlaget utgörs av den skogsbruksplan som Skogsstyrelsen gjorde 2010 på uppdrag av Fastighetskontoret på Göteborgs Stad. I skogsbruksplanen inventeras hela skogsinnehavet med avseende på exempelvis trädslag, ålder, virkesvolym, naturvärden etc. I planen anges också förslag på målsättningar och åtgärder för skogsbruket under en tioårsperiod, i detta fall 2010-2020. På grund av att skogsinnehavet är stort (4216 hektar) och geografiskt spritt så är planen ursprungligen uppförd i sex olika geografiska delar (block). Den fullständiga skogsbruksplanen förvaras hos skogsförvaltningen på Göteborgs Stad. I denna rapport kommer dessa sex block att sammanfattas och analyseras för att ge en översikt över Fastighetskontorets skogar. Både möjligheter och begränsningar i dagens skogsbruk har belysts. Analyserna har huvudsakligen gjorts utifrån de tre huvudsakliga målsättningarna med skogsbruket på fastighetskontorets skogar; rekreation/friluftsliv, biologisk mångfald och virkesekonomi.

Göteborg, den 30/5-2012

Reviderad 15/5-2015

Johan Norman
Skogskonsulent
Skogsstyrelsen, Göteborgs distrikt

Xavier de Maupeou
Skogsförvaltare
Fastighetskontoret, Göteborgs Stad

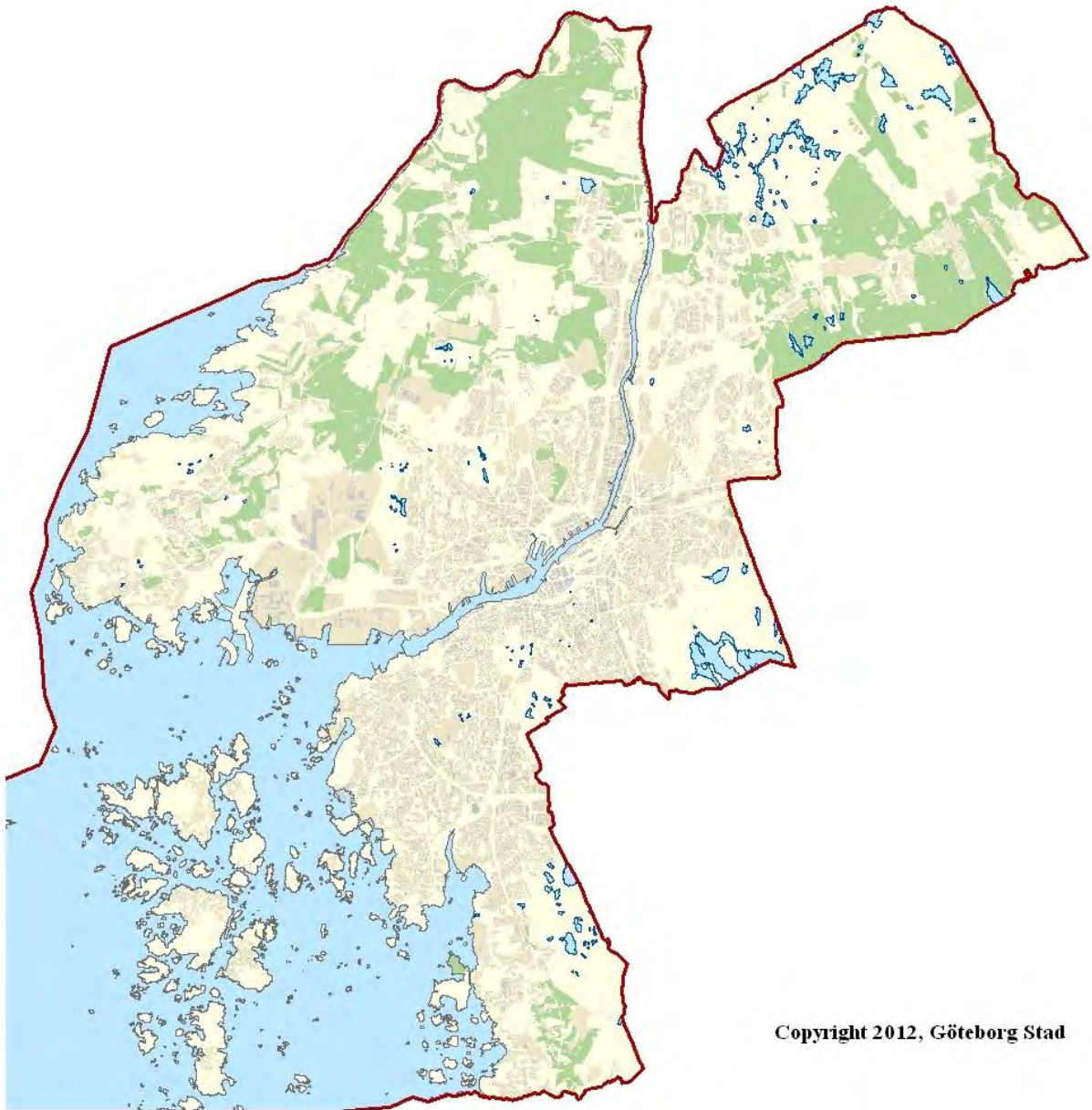
Innehåll

Fastighetskontorets skogar, översiktskarta.....	3
Inledning.....	4
Naturförhållanden.....	4
Fastighetskontorets skogar i Göteborgs kommun	5
Vad räknas som skog och inte? (ägoslag)	6
Vilka olika träd finns i skogen? (Trädslag)	7
Ålder och åtgärdsbehov i skogen	8
Skogliga åtgärder.....	9
Målsättningar (målklasser).....	11
Mångbruk – virke, naturvård och friluftsliv.....	13
Ekonomi och ekonomiska förutsättningar.....	14
Framtidens skogar i Göteborgs Stad	15
Förkortningar.....	16
Källor.....	18

Skogen som upplevelse för barn – Torslanda

Fastighetskontorets skogar, översiktskarta

Copyright 2012, Göteborg Stad

Kartan visar fastighetskontorets skogar inom Göteborgs Stad (kommun). Kommungränsen syns som en röd linje på kartan, och skogen ses som gröna fält. Skogsinnehavet är koncentrerat till de norra (Hisingen: Rödbo, Kärre) och nordöstra (Bergum, Olofstorp) delarna av kommunen, men fastighetskontoret äger även mindre skogspartier i Torslanda och Askim.

Inledning

Göteborg är Sveriges andra största stad med ungefär 520 000 invånare, cirka 54 procent av Västra Götalands 1 miljon invånare bor här. Med sin dryga halvmiljon invånare blir Göteborg Sveriges nästa största kommun sett till invånarantalet.

Naturförhållanden

Naturen är varierad inom kommunen från karg och klippig kust till bördiga älvdalar. I öst består berggrunden huvudsakligen av två miljarder år gammal gnejs (sur bergart), ofta kraftigt sprucken som bildar det kuperade landskapet. Mer artrik flora återfinns till exempel i södra skärgården runt Vinga där bergarterna är mer basiska. Göteborgs landskap är synbart påverkat av inlandsisen med sina kala hällar. Inlandsisen har gröpt ur dalgångarna och bildat bördiga lerrika slättområden där den gamla havsbotten var (slätterna kring Göta älv och Nordre älv). I nordöst i Lärjeåns dalgångar finner man den bördigaste jordbruksmarken i kommunen. Det är i dessa dalgångar som man tidigare kunde finna mycket ädellövskog, men den har under en lång period fått ge vika för jordbruket. Idag börjar dessa ädellövskogar att återhämta sig.

Göteborgsområdet har ett typiskt gynnsamt kustklimat där temperatursumman ligger över 1500 dygnsgrader. Det innebär att det är en vegetationsperiod (dygn med en medeltemperatur över +5 C) på 210-240 dygn per år, och under den tiden faller cirka 70 procent av årsnederbörden (650-700 millimeter). Det är en starkt humid klimatregion och det finns ofta ett överskott på vatten under vegetationsperioden.

Naturförhållandena och klimatet påverkar i stor grad vilken typ av skog som förekommer här. Området karaktäriseras av kuperade barr- och lövskogar. I de magrare bergiga områdena dominerar tallskogen och i branter mot öppen mark finner man ofta lövskogar. En vanligt förekommande skogstyp är blandskog som består av tall och björk. Lövskog med höga naturvärden finner man ofta utmed åarna i landskapet.

Fastighetskontorets skogar i Göteborgs kommun

Fastighetskontoret förvaltar inte all skog som ägs av Göteborgs stad. Ansvaret för kommunens skogar är fördelat mellan fastighetsnämnden och park- och naturnämnden. Fastighetskontoret förvaltar enbart den skog som utgör Göteborgs Stads markreserv. Att skogen är markreserv innebär att den kan exploateras för byggande av exempelvis vägar och annan infrastruktur.

Den skog som har mycket viktiga natur-, kultur- eller rekreationsmiljöer förvaltas av park- och naturnämnden. Exempel på sådana områden är Vättlefjälls naturreservat och Delsjöområdet. Park- och naturnämnden förvaltar totalt sett cirka 11 000 hektar, där cirka 6 000 hektar är skog. Fastighetskontoret förvaltar också cirka 11 000 hektar där ca 8 000 hektar är skogs- och jordbruksmark som ingår i skogsbruksplanen.

Fastighetskontoret arbetar enligt beslut i kommunfullmäktige från 2009 om ett lokalt mål för levande skogar: ”skogens sociala värden, kulturmiljövärden och biologiska mångfald ska värnas och utvecklas samtidigt som den biologiska produktionen upprätthålls”. Sedan 2014 sköts även skogsförvaltningen enligt bestämmelser i fastighetsnämndens skogspolicy.

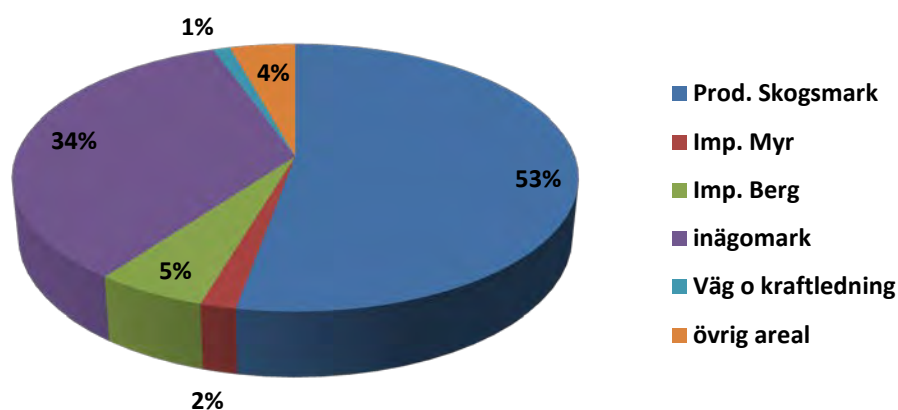
Jakt bedrivs också på Göteborgs Stads marker. Det finns cirka 45 jaktlag som arrenderar mark för jaktändamål på mark som fastighetskontoret och park- och Natur förvaltar. I dagsläget är det Skogsällskapet AB som administrerar jaktarrendena på Göteborgs Stads marker.

Gammal ask i Angered. Asken är en av våra ädla lövträd och ett mycket viktigt Naturvårdsträd som ofta återfinns i kulturopåverkade miljöer.

Vad räknas som skog och inte? (ägoslag)

I en skogsbruksplan delas marken i olika så kallade ägoslag där man övergripande kan se vad marken kan användas till. Skogsförvaltningsmässigt sett så är den intressantaste kategorin ”Produktiv skogsmark”. Med produktiv skogsmark menas att marken kan producera 1 m³sk/per hektar och år eller mer. Det är på denna areal som det är möjligt att bedriva skogsbruk. Av fastighetskontorets 7 976 hektar som ingår i skogsbruksplanen är 4 216 hektar produktiv skogsmark, resten är mark där det inte går att bedriva skogsbruk (impediment) eller inägomark (jordbruksmark). Relativt sett så är det en liten andel om man jämför med andra skogsägare. Å andra sidan så finns det ganska mycket skog om man jämför med andra tätortskommuner, till exempel i Skåne. Andelen bergimpediment är också relativt sett ganska stor, det kan förklaras med att Göteborg ligger vid kusten. Jordbruksmarken (inägomark) utgörs huvudsakligen av åkermark som till 95 procent är utarrenderad till andra brukare än kommunen själva. Dock har kommunen fortfarande ansvaret för att god naturvård utförs på jordbruksmarken, därför ingår detta i skogsbruksplanen.

Figur 1. Andel av skogsmarkens areal fördelat olika ägoslag.

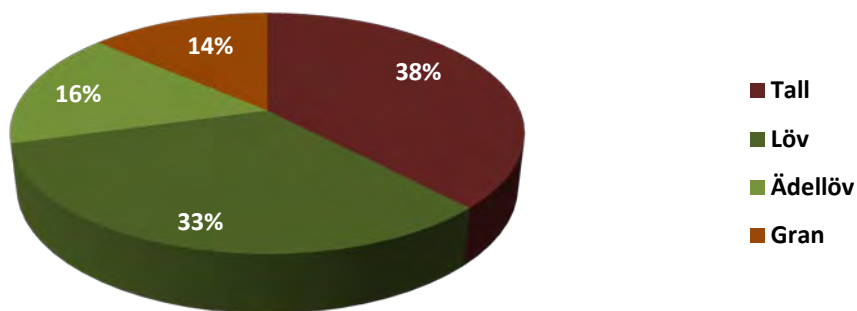

35-årigt tallbestånd efter en första gallring – Bergum

Vilka olika träd finns i skogen? (Trädslag)

De flesta svenska trädslag finns representerade i Göteborgs stads skogar. Barrträden är liksom i Sverige i övrigt dominerande. Tall och gran står för 52 procent av virkesförrådet på fastighetskontorets skogar, där tall är det enskilt mest dominerande trädslaget (38 procent). I kategorin lövskog finns främst björk, men också asp, al och rönn samt andra vanliga trädslag representerade. Kategorin ädellövskog innehåller till största delen trädslagen ek och bok, men också ovanligare trädslag som ask, alm, lind, fågelbär (körsbär), lönn och avenbok. Skogen har, jämfört med en genomsnittlig skog, en väldigt stor andel lövskog (49 procent). Många skogsägare har en lövandel mellan 5 och 10 procent. Lövskog är viktigt för att värna om den biologiska mångfalden då många lövträdsarter skapar viktiga livsmiljöer för många hotade arter av till exempel, lavar, mossor, svampar och insekter. Lövskog är också en viktig komponent för friluftslivet och dess värden. Variation i landskapet är något som många människor uppskattar och värdesätter högt.

Sett ur en virkesekonomisk synvinkel är tall, ek och gran traditionellt de viktigaste trädslagen. På grund av växtförhållandena nära kusten och tidigare eftersatt skötsel är virkeskvaliteten ofta dålig hos både tall och ek på fastighetskontorets mark. Tallen är det mest förekommande trädslaget (38 procent) och där finns en potential för att genom god skötsel öka värdet i framtiden. Idag är den mesta tallskogen yngre gallringsskog där man inte kan få ut de bästa kvaliteterna i rätt dimensioner. Eken har oftast låg tillväxt i kustnära områden och det är svårt att utöva en kvalitetsinriktad skötsel i dessa bestånd eftersom bra förutsättningar för det saknas. Kvar blir granen som det ekonomiskt viktigaste trädslaget, där finns det möjlighet att finna virke av god kvalitet som marknaden efterfrågar. Eftersom endast 14 procent av den stående skogen är gran så finns ganska svaga ekonomiska förutsättningar för skogsbruket.

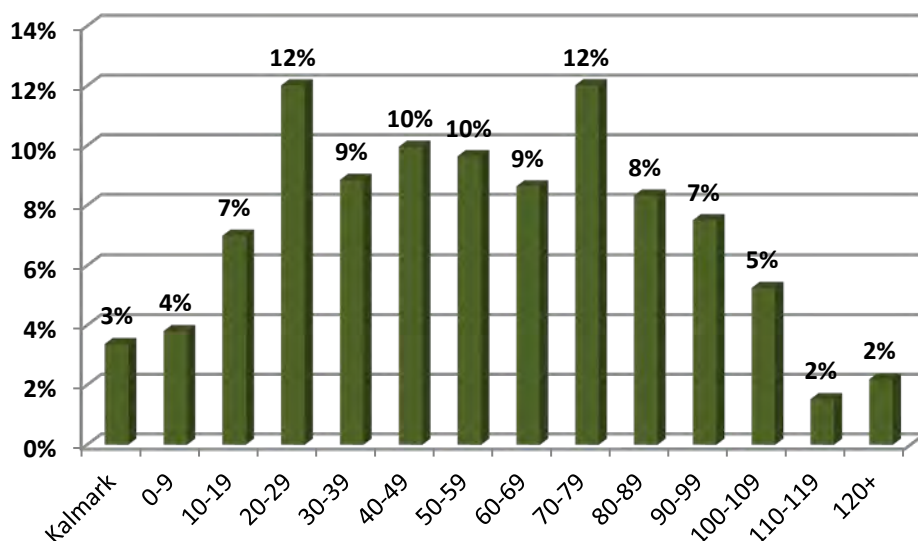
Figur 2. Andelen av den stående volymen fördelat på olika trädslag.

Ålder och åtgärdsbehov i skogen

För att få en överblick av vad som behöver göras i skogen brukar man dela in skogen i olika åldersklasser. Av figur 3 så framgår att ca 3 procent av arealen är kalmark som har ett behov av att föryngras på något sätt. 42 procent är under 50 år gamla. Grovt tolkat kan man säga att skogen mest kostar pengar i form av investeringar för framtiden när den är yngre än 50 år. Under denna ålder är oftast åtgärderna plantering, röjning och förstagallring. Alla dessa åtgärder måste utföras för att skogen ska få en god tillväxt och ett högt värde i framtiden. Anledningen till att även gallringar kan kosta pengar beror på att trädens stammar oftast är klena och står tätt. I gallringsskedet har stammarna inte ännu nått den dimension eller kvalitet som betingar det högsta värdet.

Ur biologisk synvinkel så är det bra att det finns skog i alla åldrar. För att ytterligare främja den biologiska mångfalden skulle det vara bra om andelen äldre skog ökade. Ett grundläggande problem med dagens skogsbruk är att skogen huggs ned för tidigt, och många hotade arter behöver lång kontinuitet utan kalhyggen.

Ur rekreationssynpunkt är medelålders och äldre skogar populära, då främst för dess framkomlighet och siktbarhet. Generellt sett så är alltför täta skogar mindre attraktiva än de ”pelarsalar” som den något äldre och glesare skogen kan bilda.

Figur 3. Skogsareal fördelat på olika åldersklasser.

Skogliga åtgärder

För att reglera och påverka skogens åldersfördelning och trädslagsblandning utför man kontinuerligt planerade åtgärder. Skogsvårdslagstiftningen tvingar inte någon skogsägare att utföra åtgärder, med ett undantag. Om skog har avverkats (inte gallrats) så måste detta område enligt lag åter beskogas med ny skog. Enligt ädellövskogslagen måste man återbeskoga med ädla lövträd om det stod ädellövskog tidigare på området man avverkat. Återbeskogningen sker vanligtvis genom plantering, men kan också genomföras som en naturlig förnygring som innebär att man låter omgivande skog (och kvarlämnade träd) sprida in sig på den avverkade ytan. När plantorna har blivit manshöga kan man välja att röja skogen. Røjningen är en mycket viktig åtgärd där man kan bestämma hur den framtida skogen kommer se ut (framförallt med hänsyn till trädslagsblandning och kvalitet). Røjningen är tidskrävande och relativt dyr, men viktig. I røjningen reducerar man antalet stammar kraftigt så att de stammar som står kvar ska kunna utvecklas på bästa sätt. Nästa steg är att gallra skogen. Principen är densamma som för røjningen, där man återigen reducerar antalet stammar för att skogen ska kunna utvecklas på bästa sätt. Att göra gallringen i rätt tid kan till exempel vara viktigt för skogens vindstabilitet. Skog får slutavverkas i olika åldrar beroende på markens produktionsförmåga, avverkningsåldern kan variera mellan 45 och 100 år (för barrskog) beroende på marken och var i Sverige man befinner sig.

För att säkra ett uthålligt brukande av skogen så finns det rekommendationer på åtgärder i skogsbruksplanen. I planen klassificeras skogen utifrån åtgärdsbehov, detta kallas huggningsklasser. Klassificeringen är gjord med hänsyn till ålder, trädslag och täthet. Följande huggningsklasser finns representerade i skogsbruksplanen:

Kalmark

Plant- och ungskog

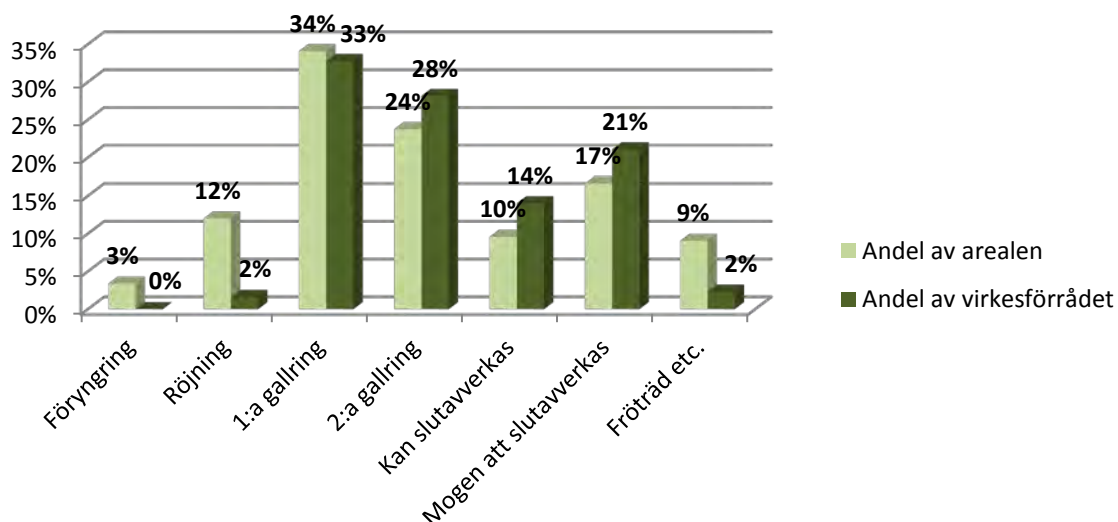
Gallringsskog

Äldre skog, ej mogen för förnygringsavverkning.

Äldre skog, mogen för förnygringsavverkning.

Barrmassaved till pappersindustri – Grimås.

Figur 4. Andelen av arealen och virkesförrådet fördelat på olika huggningsklasser. Huggningsklasserna kan bäst liknas vid de åtgärdsbehov som finns i skogen. Man får i stort sett samma bild oavsett om man ser till virkesförrådet eller arealen. Skillnaden syns i föryngrings- och röjningsfasen där träd saknas eller är mycket klena, därför blir volymen väldigt liten.

I figur 4 kan man tydligt se att det finns mycket skog som har ett akut åtgärdsbehov (kalmarken, röjningsskogen och förstagallringsskogarna).

De tre senaste åren har fastighetskontoret satsat hårt på att röja och återbeskoga tidigare avverkade områden. Totalt så har cirka 70 procent (90 av 130 hektar) kalmark återbeskogats de tre senaste åren. Detta arbete fortsätter kontinuerligt för att säkra återväxten av en framtida värdefull skog.

På några kalhyggen har det varit svårt att få igång föryngringen. Detta på grund av betestryck, och till följd av hög konkurrens mellan gräs och skogsplantor. Efter flera planteringsinsatser samt samråd med Skogsstyrelsen och berörda jaktlag är alla äldre kalhyggen på väg att lyckas med återbeskogning år 2015.

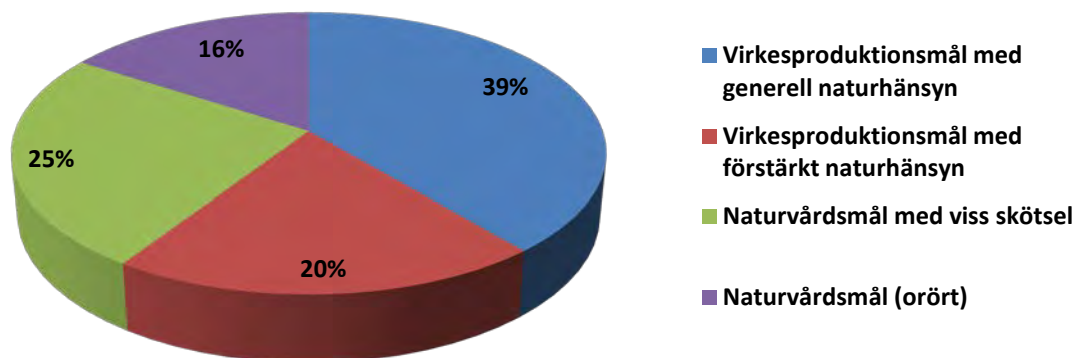
Tall planterad våren 2010 – Olofstorp.

Målsättningar med skogsbruket

Förutom att visa skogen indelad i åldersklasser så är marken också vanligtvis uppdelad i olika målklasser beroende på de huvudsakliga målen som finns med olika skogsbestånd. Man skulle kunna säga att målklassningen är ett system för avvägning på fastighetsnivå mellan virkesproduktion och andra värden i skogen. Följande målklasser finns på Fastighetskontorets skogar:

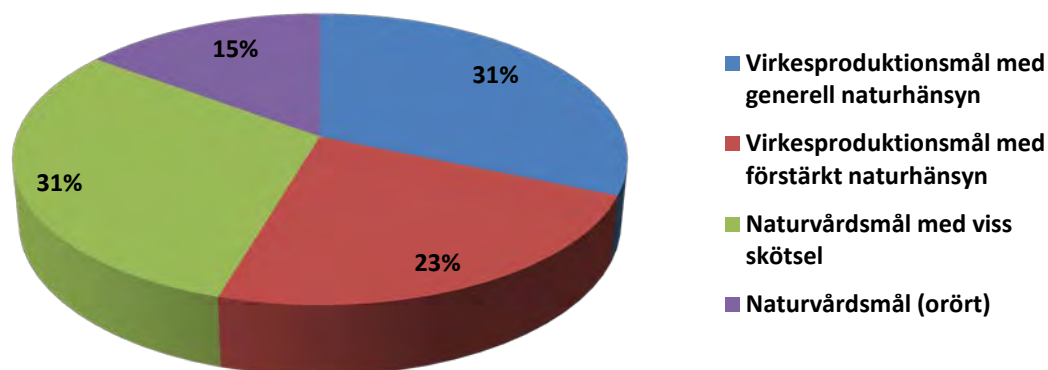
PG	Produktion med generell hänsyn (huvudmål att producera virke)
PF	Produktion med förstärkt miljöhänsyn
NS	Naturvård med skötsel
NO	Naturvård orört

Produktion med generell miljöhänsyn (PG) är normalt den vanligaste och målklasserna för naturvård (NO/NS) utgör oftast inte mer än 5-10 % av en fastighets areal. NO-områden kan till exempel vara gammal skog med mycket död ved där det finns sällsynta insekter, svampar, lavar eller mossor. NS-områden kan vara lövskogar där granen håller på att ta över och därmed "förstöra" viktiga livsmiljöer för hotade arter. Den naturvårdande skötseln består i så fall av att hugga bort gran. NO och NS kan även innefatta områden med höga rekreativvärden.

Figur 5. Andelen av arealen i de olika målsättningsklasserna.

Fördelningen mellan andelarna i de olika målklasserna av skogen på fastighetskontorets mark skiljer sig från den typiska skogsfastigheten. Det är sällan man kan se mer än 5-10 procent i naturvårdsmålklasserna. På fastighetskontorets skogar är hela 41 procent klassat som områden där naturvården går främst. Denna fördelning av målklasser skapar en bra planering för att främja den biologiska mångfalden och rekreationen i skogarna, då dessa områden blir helt eller delvis undantagna från skogsbruk. Detta är givetvis inte gynnsamt rent ekonomiskt, men ser man till de samhällsekonomiska värdena för invånarna i Göteborg som skapas av att man tar tillvara på värdefulla miljöer för natur, kultur och rekreation blir det en bra investering.

Figur 6. Andelen av virkesförråd i de olika målsättningsklasserna.

Om man tittar på figur 6 så kan man se att andelen av virkesförrådet som är "tillgängligt" för skogsbruk är mindre än arealen. Endast 31 procent av virkesförrådet har en målklass där virkesproduktionen är högsta prioritet. Hela 46 procent av virkesförrådet finns i de rena naturvårdsklasserna vilket medför ganska stora begränsningar för mängden virke man kan avverka varje år. Detta får följder för den totala ekonomin för skogsinnehavet. Om man ser detta ur ett naturvårdsperspektiv så är det bra med en stor andel av virkesförrådet i klasserna NS/NO. Vad gäller rekreation och friluftsliv så har det mindre betydelse hur aktivt skogen brukas. Produktionsskogarna kan också ha stora rekreationsvärden mycket beroende på var dessa skogar finns och vilka faciliteter som finns i närheten.

Gammal hålig asp, ett träd som är viktigt för naturvården – Bergum.

Mångbruk – virke, naturvård och friluftsliv

Det ställs höga krav på större skogsägare i tätbefolkade områden. Med höga krav menas att det finns mycket att ta hänsyn till i brukandet och skötseln av skogen. I grunden måste skogen alltid skötas enligt gällande lagstiftning (Skogsvårdslagen) och bestämmelser från skogspolicyn. Till detta kommer också lönsamhetskrav och krav från allmänheten. För att klara detta måste man försöka beakta alla värden som skogen genererar, och bruka skogen utifrån många aspekter och intressen. Fastighetskontoret arbetar ständigt med att sköta skogen ur ett mångbruksperspektiv. Då kan man fråga sig vad mångbruk av skog är för något. Mångbruk innebär att skogen sköts för att tillgodose många olika målsättningar. Vanligt förekommande målsättningar kan till exempel vara: virkesproduktion, bevara den biologiska mångfalden och ta hänsyn till människors rekreations- och friluftsentressen. I tätbefolkade områden som i Göteborg finns goda argument för att ha en mångbruksmålsättning med skogsbruket.

Mångbrukstanken blir tydligare och konkretare om man ser på de olika målklassningarna i figur 5. Grovt sett så har cirka 39 procent av arealen produktionsmål (PG) och cirka 41 procent naturvårdsmål (NS/NO), 20 procent av arealen har en klassning som ligger mellan produktion och naturvård (PF). Man kan öka rekreationsvärdena i framtiden genom att minska kalhyggen och i större omfattning bedriva ett hyggesfritt skogsbruk. Med detta försöker man att balansera huvudsakliga målsättningarna i skogsbruket. Ambitionen är att alltid ha en mångbrukstanke vid de skogliga åtgärderna som utförs.

Vitsippsbacke – Rödbo.

Ekonomi och ekonomiska förutsättningar

Det finns många utmaningar idag och i framtiden för skogsbruket på fastighetskontorets skogar. I den aktuella skogsbruksplanen anges att cirka 115 000 m³sk skulle kunna gallras och avverkas de närmaste 10 åren (2010-2020). I grunden ligger de naturliga geografiska förutsättningarna som speglar skogens tillväxt. Tillväxten på fastighetskontorets skogar är lika med den genomsnittliga tillväxten i hela Sverige med Norrland inkluderat. Jämför man med Västra Götalands län så ha Göteborg ca 35 procent lägre tillväxt. Detta innebär att man måste låta skogen växa fler år innan man får lov att avverka den.

En annan mycket viktig faktor är att Göteborg är en storstadsregion med allt vad det innebär. I detta fall är tillgängligheten till skogen en avgörande faktor. På många ställen finns det inte vägar som gör det möjligt att komma åt virket när det ska gallras eller avverkas. Det kan också vara så att skogen har blivit ”inbyggd” i bostadsområden och då kan man inte heller anlägga nya vägar. Långa och omständliga transporter gör att skogsbruksåtgärder blir dyra. På många platser är terrängen bergig och otillgänglig vilket också innebär ökade kostnader.

Det finns betydande virkesvärden på fastighetskontorets markinnehav. Att det finns ett virkesförråd på cirka 600 000 skogskubikmeter betyder inte att man direkt kan ”ta ut” detta värde ur skogen. Detta kan bara ses som ett potentiellt värde som fördelas på olika åldersklasser och tidpunkter då det är tillåtet att avverka skogen. Idag är åldersfördelningen aningen sned, då det finns mycket skog med mer eller mindre brådsakande åtgärdsbehov i de yngre åldersklasserna. Detta beror mycket på att det har avverkats mycket mogen skog tidigare år, så det blir ett ”investeringsarv” som måste åtgärdas för att trygga framtiden för skogarna.

Göteborgs Stad har höga ambitioner när det gäller naturvård och friluftsliv. Detta kommer också att återspegla sig i den potentiella lönsamheten i skogsbruket. Ungefär hälften av skogsmarken har en målsättning som är av naturvårdskaraktär och det innebär begränsade möjligheter för det aktiva kommersiella brukandet.

I och med att fastighetskontorets skogar primärt är en markreserv som ska vara tillgänglig för exploatering så blir framtida investeringar i till exempel plantering mer osäkra än i normalfallet. För att minska risken så kommer hyggesfritt skogsbruk att bli mer och mer viktigt i framtiden. Lönsamheten i det hyggesfria skogsbruket är tyvärr inte lika hög som i skogsbruket där man använder sig av kalhyggen. Det finns dock många andra goda argument för användandet av ett hyggesfritt skogsbruk. Både den biologiska mångfalden och friluftslivet främjas starkt av ett skogsbruk utan kalhyggen.

Framtida klimatförändringar kan komma att innebära omställningar i skogsbruket. Detta kan innebära att man till exempel kommer att satsa på träslag som kanske inte är de mest ekonomiskt lönsamma.

Framtidens skogar i Göteborgs Stad

Fastighetskontorets resurser för planering och utförande av skogsvårdsarbetet är begränsade, vilket innebär att de föreslagna åtgärderna i skogsbruksplanen inte alltid kan utföras i god tid. I dagsläget ligger stort fokus på att utföra de föryngrings- och röjningsåtgärder som är mest akuta. Föryngrings- och röjningsarbetet kommer att fortgå under sommar- och vårtid de närmaste åren. Under vintermånaderna kommer framförallt välbehövliga förstagallringar att utföras. I dagsläget finns inte några större föryngringsavverkningar eller andragallringar planerade.

De sociala och biologiska dimensionerna blir mer och mer viktiga i jämförelse med den virkesekonomiska dimensionen i fastighetskontorets skogar. Exempel på fastighetskontorets arbete med sociala och biologiska mål är röjning och markering av promenadstigar, friställning av äldre träd, rensning av stengärdesgårdar, samt huggning/rensning av gran i ädellövskogar.

Konsekvenserna av detta blir mindre intäkter från försäljning av skogsråvaror och en ökning av kostnader i form av material, manuellt- och maskinarbete. Detta är dock en viktig och nödvändig investering för framtidens skogar och göteborgarnas hälsa i form av goda rekreationsmöjligheter.

Det finns en stor utmaning för framtiden när det gäller förbättring av framkomligheten till skogarna. Nätet av skogsbilvägar behöver utökas och förbättras, vilket också är en investering för framtiden. Vägarna i skogen gör det möjligt att sköta skogen på ett enklare och kostnadseffektivare sätt, och det ger samtidigt ökade möjligheter för allmänheten att enklare ta sig ut i skogen.

Skogarna är en viktig resurs för alla göteborgare och skogsförvaltningen står inför flera stora utmaningar i framtiden. I framtiden måste man satsa på att utveckla metoder för biobränsleuttag, ta fram rutiner för motverka och hantera nedskrapning och dumpning, minska konflikter mellan olika skogliga intressegrupper samt bidra till en grönare stadsutveckling. Att tillgodose alla dessa behov och utföra nödvändiga åtgärder vid rätt tidpunkt är några av dessa utmaningar.

Ett viktigt steg för att underlätta detta arbete är att fastighetskontorets skogsförvaltning ska fortsätta sitt samarbete med andra förvaltningar inom Göteborgs Stad, andra kommuner, myndigheter och andra aktörer i skogsbranschen. Detta är också ett steg för att öka kunskaperna om tätortsnära skogsbruk i ett allt mer klimatförändrat samhälle.

Ordförklaring

Bestånd – Skogsparti med likartad karaktär (ex. ålder och trädslag). Denna indelning görs för att det ska bli lättare att ta hänsyn till naturvärden och för att lättare kunna sköta skogen på ett för målsättningen lämpligt sätt. Bestånden kan ha mycket varierande storlek och kan ibland också benämnas som skötselenhet, åtgärdsenhet eller avdelning.

Fröträd – Träd vars fröproduktion får ge upphov till naturlig föryngring. Trädslaget bör vara stormfast. Det kan också vara träd som vid föryngringsavverkning lämnas kvar för att producera och sprida frön över föryngringsarealen. Ett skogsbestånd där man har lämnat kvar fröträd kallas fröträdsställning. I Sverige förknippas fröträd i första hand med tall.

Föryngring – Etablering av ny skog på en yta som är avverkad. Detta kan ske med naturlig föryngring (inspridning av frön från existerande/omgivande skog/träd) eller genom plantering av plantor som är odlade/producerade av en plantskola.

Föryngringsavverkning – Avverkning i syfte att åstadkomma ny skog genom skogsodling eller naturlig föryngring. I Skogsvårdslagen definieras föryngringsavverkning som ”avses annan avverkning än sådan röjning eller gallring som främjar skogens utveckling och som inte har till syfte att skogsmarken ska tas i anspråk för annat ändamål än virkesproduktion.”. Planerad föryngringsavverkning skall anmälas till Skogsstyrelsen om avverkningen omfattar mer än 0,5 hektar.

Gagnvirke – Skogsvirke av sådan dimension och typ att det ekonomiskt kan förädlas ekonomiskt. Gagnvirke är därmed en samlingsbeteckning för olika virkessortiment och kommersiella bränslesortiment. Virke för privat bränsleändamål eller som är avsett för husbehov (byggnadsvirke, stängsel etc.) räknas dock inte som gagnvirke.

Gallring – Beståndsvårdande utglesning av skog under tillvaratagande av gagnvirke. Gallring har främst setts som en åtgärd för att förbättra skogsbrukets ekonomi, men gallringen kan också vara ett redskap att skapa bestånd av önskad karaktär.

Hektar – Förkortas ha. Ett ytmått som motsvarar 10 000 m². Används nästan uteslutande som ytmått inom skogsbranschen.

Produktiv skogsmark – Mark som är lämplig för skogsproduktion och som inte i väsentlig grad används för annat ändamål. Den kan producera minst 1 skogskubikmeter per hektar och år i genomsnitt under beståndets växttid. Den produktiva skogsmarken utgör cirka 55 procent av den totala landarealen i Sverige. Arealer med skyddad skog ingår ej i ägoslaget produktiv skogsmark.

Röjning – Beståndsvårdande utglesning av plant- och ungskog utan att gagnvirket tas tillvara. Röjningsavfallet kan dock under vissa omständigheter tas tillvara som biobränsle. Åtgärden betraktas då ändå som röjning och inte som gallring. Syftet är främst att gynna önskade trädslag eller individer och att uppnå en ändamålsenlig täthet i det framtida beståndet.

Riksskogstaxering – En uppskattning av skogstillgångarnas storlek och beskaffenhet i ett land, grundad på objektiva och oftast återkommande stickprov. Den visar aktuellt tillstånd, utförda åtgärder och andra förändringar och ger fortlöpande underlag för planering och kontroll av skogens tillstånd och utnyttjande som naturresurs på regional- och riksnivå.

Skogsbruksplan – Planeringsunderlag för skogsbruket på en fastighet eller ett större skogsinnehav. En skogsbruksplan är ett beslutsunderlag för skogsbruk på det område planen gäller. Skogsbruksplaner avser vanligen mindre skogsbruksföretag och innefattar främst avverkningars och skogsvårdsarbetens fördelning i tid och rum och deras omfattning. För den större skogsvården eller skogsförvaltningen är skogsbruksplanen ett nödvändigt hjälpmedel för kort- och långsiktig planering av likviditet, finansiering och investeringar.

Skogskubikmeter – m³sk. Volymen i kubikmeter beräknad på trädstammar inklusive topp och bark ovan stubben där man kapar trädet. Grenar ingår inte annat än för vissa lövträd. Vid riksskogstaxeringen räknas till skogskubikmeter volym mellan 1 procent av stamhöjden och översta toppskottet. Enheten används främst för volymen av virkesförråd, tillväxt och avverkning.

Skogsvårdslagen – Reglerar hur skogsbruket i Sverige får bedrivas. Skogsstyrelsen är tillsynsmyndighet.

Slutavverkning – skogsavverkning som i princip omfattar alla befintliga träd på en yta. Vid dagens slutavverkningar lämnas dock vanligen vissa träd kvar, till exempel fröträd, miljöträd, framtida överståndare eventuellt också skärmträd. Slutavverkning innebär att produktionsprocessen i beståndet avbryts och markerar slutet på omloppstiden. De skärm- och fröträd som lämnas kvar betraktas inte som ett bestånd utan ingår i nästa föryngring. Slutavverkning förekommer vid trakthyggesbruk, som är den dominerande brukningsformen framför blädning, plock- och luckhuggning. Slutavverkning brukar delas in i huvudgrupperna kalhuggning, skärmställning och etappvis slutavverkning (uppdelad slutavverkning).

Virkesförråd – Mäts i kubikmeter för hela fastigheten eller i genomsnitt per hektar på fastigheten. Detta mått kan användas vid en uppskattning av virkesvärdet på en fastighet.

Ägoslag – Slag av mark med hänsyn till karaktär och brukningssätt. Vid skogsinventering förekommer ofta ägoslagen skogsmark, inägor, impediment och annan mark. Riksskogstaxeringen delar upp landarealen i produktiv skogsmark, naturbete, åkermark, myr, berg, fjällbarrskog, fjäll, bebyggd mark, övrig mark och skyddad areal.

Källor

Grön Skogsbruksplan Göteborg Stad, 2010 (6 block) Finns i pärmen på fastighetskontorets skogsförvaltning eller digitalt med PC Skog program.

Göteborgs Stads miljökvalitetsmål:

<http://www.goteborg.se/miljomal>

Skogsstyrelsen:

<http://www.skogsstyrelsen.se/>

Skogsstyrelsen i Göteborg:

<http://www.skogsstyrelsen.se/Aga-och-bruka/Lokala-sidor/Distrikt/Goteborgs-distrikt/>

Skogsstatistisk årsbok 2011:

<http://www.skogsstyrelsen.se/arsbok>

Skogsvårdslagen:

<http://www.skogsstyrelsen.se/Aga-och-bruka/Lagen/Skogsvardslagen/>,

<http://www.notisum.se/rnp/SLS/lag/19790429.htm>

Skogsencyklopedin via SkogForsk:

<http://www.skogforsk.se/sv/KunskapDirekt/u/Skogsencyklopedin/?parentid=11239>

Muntliga källor:

Xavier de Maupeou, skogsförvaltare fastighetskontoret Göteborgs Stad.

Fotografier:

Samtliga bilder är tagna av Xavier de Maupeou.

Fastighetskontorets skogar – Sammanställning och analys från skogsbruksplanen

- ❖ 4200 hektar produktiv skogsmark
- ❖ Tall utgör 38 procent och löv utgör 33 procent av total volym
- ❖ 42 procent av arealen är yngre än 50 år
- ❖ Stort behov av röjning och första gallring
- ❖ 41 procent av arealen har naturvårdsmål
- ❖ Hela skogsinnehavet finns inom en radie ca 2 mil från centrala Göteborg
- ❖ Begränsad framkomlighet vid skogsåtgärder på grund av få skogsbilvägar
- ❖ Låg tillväxt och dåligt virkeskvalitet

Skogarna i Göteborgs Stad är en viktig naturresurs ur flera aspekter.

- ❖ **Markreserv** för stadens expansion och utveckling
- ❖ **Friluftsliv** och välbefinnande för stadens invånare och turister
- ❖ **Naturvård** för att bevara och stärka den biologiska mångfalden
- ❖ Virkesproduktion för finansiering av skogsvårdsåtgärder med över tid nollresultat som målsättning

Fastighetskontoret
Skogsförvaltare: Xavier de Maupeou
Postgatan 10, Box 2258
413 04 Göteborg
Telefon: 031-365 00 00

**Göteborgs
Stad**

Göteborgs Stad i samarbete med:

